

OBSAH

Úvod		5—20
	Periodizace středověku. — Vznik feudalismu. — Feudální vlastnictví půdy jako základ feudalismu. — Feudální renta a formy feudální závislosti rolníků. — Město a zbožní výroba za feudalismu. — Třídní boj ve feudální společnosti a jeho význam. — Středověký feudální stát. — Vytváření národností za feudalismu. — Náboženství a církev. — Kultura středověké společnosti.	

ČÁST I

VÝVOJ FEUDÁLNÍCH VZTAHŮ V ČÍNĚ.

VZNIK A VÝVOJ FEUDÁLNÍCH VZTAHŮ V TIBETU, INDOČÍNĚ, KOREJI, JAPONSKU A INDII

<i>Kapitola I.</i>	VÝVOJ FEUDÁLNÍCH VZTAHŮ V ČÍNĚ (III.—VIII. STOL.)	23—41
	Čína na počátku III. stol. Pád říše Chan. Doba „Tři říší“. — Vývoj feudálních vztahů ve III.—IV. stol. Říše Ťin. — Kočovní kmeny ze severovýchodní a centrální Asie. — Vpád Hunů a rozpad říše Ťin. — Vznik severního wejského státu. Žuan-žuanové. — Předělový systém. — Jižní Čína ve IV.—VI. stol. Obnovení státní jednoty a hospodářský rozmach země. — Čínská kultura ve III.—VI. stol. — Taoismus a buddhismus. — Turci a jejich společenské zřízení. — Boj říše Tchang proti Turkům a rozšíření jejího území. — Správní organizace v říši Tchang. Stavý. — Hospodářský rozmach země v VII. a VIII. stol. Města. — Hmotná kultura a umění. — Literatura a filosofie. — Náboženství.	
<i>Kapitola II.</i>	VZNIK A VÝVOJ FEUDALISMU V TIBETU, INDOČÍNĚ A KOREJI	42—49
1.	Tibet	42
2.	Indočína	43
	Lin-i (Čampa) ve III.—VIII. stol. — Situace ve Vietnamu ve III.—VIII. stol. — Fu-nan a Čen-la ve III.—VIII. stol. — Indočínské obchodní styky ve III.—VIII. stol.	
3.	Korea	45
	Situace v Koreji ve IV.—VI. stol. Státy Kogurjo, Päkče a Silla. — Sjednocení poloostrova pod vládou Silly. — Rozkvět Silly v VII. a VIII. stol. Korejská kultura.	
<i>Kapitola III.</i>	VZNIK A VÝVOJ FEUDALISMU V JAPONSKU (III.—VIII. STOL.)	50—55
	Vznik raně feudálního státu. — „Převrat Taika“. — Otrokářské přežitky po „převratu Taika“. — Feudální půda. — Kultura v VIII. stol.	
<i>Kapitola IV.</i>	ZHROUCENÍ OTROKÁŘSKÉHO ŘÁDU A VZNIK FEUDÁLNÍCH VZTAHŮ V INDII (IV.—VI. STOL.)	56—61
	Indie ve IV. a V. stol. — Vznik zárodků feudalismu. — Vpád Hefthalitů. — Indické kmeny mimo říši Guptačů.	

ČÁST II

ZÁNIK OTROKÁŘSKÉHO ŘÁDU A PŘECHOD K FEUDALISMU V ZEMÍCH EVROPY, PŘEDNÍ A STŘEDNÍ ASIE. VZNIK RANĚ FEUDÁLNÍCH STÁTŮ

<i>Kapitola V.</i>	VZNIK FEUDÁLNÍCH VZTAHŮ V POZDNÍM ŘÍMSKÉM CÍSAŘSTVÍ. STĚHOVÁNÍ GERMÁNSKÝCH A SLOVANSKÝCH KMENŮ	65–91
1.	Říše západořímská	65
2.	Společenské zřízení starých Germánů a jižních Slovanů. Staří Germánové. — Staří Slované.	68
3.	Revoluční hnutí římských otroků a kolónů a dobytí říše západořímské germánskými kmeny Takzvané „veliké stěhování národů“ a revoluční hnutí otroků a kolónů. — Vznik „barbarských“ království v říši západořímské. — Pád říše západořímské. — Křesťanská církev. — Kultura říše západořímské.	74
4.	Krise otrokářského řádu a vznik feudálních vztahů v říši východořímské (Byzanci). Usídlení Slovanů a jiných národů na jejím území. Vznik říše východořímské. — Společenské a hospodářské zřízení. — Postavení lidových mas. Lidová hnutí ve IV.–VI. stol. — Neúspěšný pokus o upevnění říše v polovině VI. stol. — Nový rozmach revolučního hnutí otroků a kolónů na konci VI. a na počátku VII. stol. — Slované a byzantská říše. — Změny ve společenském, hospodářském a politickém zřízení říše v VII. stol. — Kultura ve IV.–VII. stol.	82
<i>Kapitola VI.</i>	RANĚ FEUDÁLNÍ SPOLEČNOST V ÍRÁNU V V.–V PRVNÍ POLOVINĚ VII. STOL.	92–99
	Společenský a hospodářský vývoj v V. a VI. stol. — Náboženství a církev. — Lidové hnutí mazdakovců. — Daňová reforma Chusrava I. Anóšarvána. — Zahraněční politika Sásánovců v VI. a v první polovině VII. stol. — Kultura.	
<i>Kapitola VII.</i>	ARÁBIE NA POČÁTKU VII. STOL. ARABSKÉ VÝBOJE A ARABSKÝ CHALÍFÁT (VII.–X. STOL.)	100–124
1.	Sjednocení Arábie a počátek arabských výbojů Arábie na počátku VII. stol. — Arabové za hranicemi Arabského poloostrova. — Arabská kultura na počátku VII. stol. — Náboženství. — Sociálně hospodářská krize v Arábii. — Vznik islámu. — Předpoklady vzniku arabské říše. — Základy ideologie raného islámu. — První akce arabské říše a výboje Arabů.	100
2.	Arabský chalífát v VII.–X. stol. Následky arabských výbojů v VII. a VIII. stol. — Chalífát v VII. a v první polovině VIII. stol. — Agrární vztahy za Umajjovců. Postavení rolníků. — Povstání Abú Muslima a pád moci Umajjovců. — Rozvoj feudálních vztahů v chalífátu v polovině VIII. a v IX. stol. Lidová hnutí. — Islám jako náboženství feudalismu. — Írán v IX. stol. — Rozpad chalífátu v IX. stol. — Rozvoj výrobních sil v IX. a X. stol. — Povstání Zandžů. — Ismá'ílovci. — Karmatské povstání. Konec politického rozpadu chalífátu. — Arabská kultura.	108
<i>Kapitola VIII.</i>	VZNIK A VÝVOJ FEUDALISMU VE STŘEDNÍ ASII A V ZAKAVKAZSKÝCH ZEMÍCH (V. STOL.–PRVNÍ POLOVINA IX. STOL.)	125–139
1.	Střední Asie v V.–na počátku IX. stol. Společenské zřízení národů Střední Asie v V.–VII. stol. — Střední Asie a Turci. — Střední Asie v VI. a na počátku VII. stol. — Kultura. — Podmanění Střední Asie Araby. — Boj národů Střední Asie proti nadvládě Arabského chalífátu. — Konec nadvlády Arabského chalífátu ve Střední Asii v IX.–X. stol.	125
2.	Raně feudální společnost v zakavkazských zemích v V.–v polovině IX. stol. Vznik raně feudální společnosti v zakavkazských zemích. — Boj zakavkazských národů	131

proti útlaku sásánovského Íránu v V. a VI. stol. — Kultura. — Podmanění zakavkazských zemí Araby. — Nadvláda Arabského chalífátu v zakavkazských zemích. — Boj zakavkazských národů proti arabskému panství.

<i>Kapitola IX.</i>	VZNIK A VÝVOJ FEUDÁLNÍCH VZTAHŮ VE FRANCKÉ SPOLEČNOSTI (VI.—IX. STOL.)	140—164
1.	Francský stát za Meroveovců Původ Franků. Vytvoření Franckého království. — „Sálský zákoník“ a jeho význam. — Hospodářství Franků podle údajů „Sálského zákoníku“. — Občina-marka u Franků. — Rozklad rodových vztahů. Vznik majetkové a sociální nerovnosti ve francké společnosti. — Politické zřízení francké společnosti. Růst královské moci. — Francká společnost v VI. a VII. stol.	140
2.	Říše Karla Velikého Vytvoření říše Karlovců. — Upevnění feudálního vlastnictví půdy ve francké společnosti v VIII. a IX. stol. — Znevolnění franckého rolnictva. — Feudální panství a jeho hospodářský život. — Těžké postavení rolníků a jejich boj proti feudálům. — Vnitřní organizace vládnoucí třídy feudálů. — Správní zřízení říše. — Zesílení politické moci feudálů. — Vnitřní slabost říše Karlovců a její rychlý rozpad. — Feudální církevní kultura. — „Karolinská renesance“. — Lidová tvorba v raném středověku.	149
<i>Kapitola X.</i>	FRANCIE, NĚMECKO A ITÁLIE V OBDOBÍ RANĚHO FEUDALISMU (IX. AŽ XI. STOL.)	165—186
1.	Francie v IX.—XI. stol. Definitivní upevnění feudálního vlastnictví půdy. — Postavení rolníků. — Boj rolníků proti feudálům. — Politické zřízení.	165
2.	Německo v IX.—na počátku XII. stol. Východofrancký stát v IX. a na počátku X. stol. a jeho hospodářský rozvoj. — Vývojové zvláštnosti feudalismu v Německu v X. a XI. stol. — Vznik Německého království a obnovení císařství. — Saské povstání v letech 1073—1075. — Hlavní příčiny boje o investituru mezi říši a papeži v XI. stol. — Boj papežů proti císařství na konci XI. a na počátku XII. stol.	171
3.	Itálie v IX.—XI. stol. Itálie za Ostrogótů a Langobardů. — Postavení rolnictva v severní a střední Itálii v IX. a X. stol. — Postavení rolnictva v jižní Itálii a na Sicílii. — Italská města v IX.—XI. stol. a jejich boj proti feudálům. — Politické zřízení Itálie v IX.—XI. stol.	178
4.	Kultura raně feudální společnosti ve Francii, Německu a Itálii v IX.—XI. stol. Úpadek duchovní kulture ve druhé polovině IX.—na počátku XI. stol. — Takzvaná „otonská renesance“. — Architektura a výtvarné umění.	183
<i>Kapitola XI.</i>	ANGLIE A SKANDINÁVIE V OBDOBÍ RANĚHO FEUDALISMU	187—202
1.	Anglie v VII.—XI. stol. Pokoření Britannie Anglosasy. — Anglosaské hospodářství. — Svobodná rolnická občina a počátek jejího rozkladu. — Růst velkého pozemkového vlastnictví a znevolnění rolníků. — Správní organizace v anglosaských královstvích. — Zvláštnosti vývoje feudalismu v Anglii. — Sjednocení anglosaských království v IX. stol. a vytvoření Anglického království. — Dánské nájezdy. Boj Anglosasů proti Dánům. — Rozvoj feudálních vztahů v Anglii v IX.—XI. stol.	187
2.	Vznik skandinávských raných feudálních států — Dánska, Norska a Švédska Začátek přechodu skandinávských států k feudalismu. — Rozvoj feudalismu v Dánsku. — Norsko v raném středověku. — Založení švédského státu. — Námořní tažení Normanů a jejich nájezdy na evropské země.	193
3.	Kultura raně feudální společnosti v Anglii a ve Skandinávii. Anglická kultura. — Skandinávská kultura.	199

<i>Kapitola XII. RANĚ FEUDÁLNÍ STÁTY VE ŠPANĚLSKU (VI.—XI. STOL.)</i>	203—210
Španělsko za Visigótů a Svébů. — Arabské panství ve Španělsku v VIII.—XI. stol. — Španělská kultura v IX.—XI. stol. — Počátek reconquisty. Vznik států ve středověkém Španělsku. — Společenské zřízení Asturie, Leónu a Kastilie v IX.—XI. stol. — Společenské zřízení v Aragonu a Katalánii v IX.—XI. stol. — Výsledky první etapy reconquisty.	
<i>Kapitola XIII. VÝVOJ FEUDALISMU V BYZANCI V VII.—XI. STOL.</i>	211—221
Vývoj feudálních vztahů v VII.—IX. stol. — Obchod a řemesla v VII.—IX. stol. — Byzantský stát a církev. — Postavení lidových mas. Paulikiáni. — Obrazoborské hnutí v VIII. a IX. stol. — Povstání Tomáše Slovana. Paulikiánské hnutí ve druhé polovině IX. stol. — Vývoj feudálních vztahů v IX.—XI. stol. — Město v X. stol. — Zahraniční politika v IX.—XI. stol. — Kultura.	
<i>Kapitola XIV. VZNIK A VÝVOJ FEUDÁLNÍCH VZTAHŮ VE STÁTECH JIŽNÍCH A ZÁPADNÍCH SLOVANŮ (VII.—XI. STOL.)</i>	222—239
1. Jižní Slované v VII.—X. stol.	222
Jižní Slované kolem poloviny VII. stol. — Vznik bulharského státu. — Vývoj feudálních vztahů v Bulharsku v VII.—X. stol. — Zahraničně politické postavení Bulharska v VII.—na počátku X. stol. — Bogomilské hnutí. — Zánik Prvního bulharského carství. — Vznik rané feudálních států v Srbsku. — Chorvati a Slovinci v VII.—X. stol. — Města v jaderské přímořské oblasti. — Kultura jižních Slovanů.	
2. Polabští Slované v VI.—XI. stol.	230
Rozsídlení západoslovanských kmenů. — Společenské zřízení Polabských Slovanů.	
3. Češi, Moravané a Slováci v VI.—X. stol.	231
Hospodářské zřízení a vytváření feudálních vztahů u českých a moravských kmenů. — První státní útvary v Čechách, na Moravě a na Slovensku. — Vytvoření českého státu. — Zahraniční politika českých knížat v X. stol.	
4. Polské země v době vzniku feudálních vztahů a staropolského státu (VII. až XI. stol.)	235
Hospodářský vývoj v VI.—X. stol. — Založení staropolského státu. — Vývoj feudálních vztahů v X. a XI. stol. — Staropolský stát v X. a na počátku XI. stol. — Protifeudální rolnické povstání v letech 1037—1038. — Kultura.	
<i>Kapitola XV. ROZKLAD PRVOBYTNĚ POSPOLNÉHO ŘÁDU A VÝVOJ FEUDÁLNÍCH VZTAHŮ U VÝCHODNÍCH SLOVANŮ. KYJEVSKÁ RUS (VI.—POČÁTEK XII. STOL.)</i>	240—265
1. Vznik starého ruského státu se střediskem v Kyjevě	240
Význam VI.—IX. stol. pro dějiny východního Slovanstva. — Rus v VI. a VII. stol. — Společenský a hospodářský vývoj východních Slovanů v VI.—IX. stol. — Vznik starého ruského státu v IX. stol.	
2. Stará Rus na konci IX.—na počátku XII. stol.	248
Sjednocení východoslovanských zemí ve starém ruském státě koncem IX. a v X. stol. — Politické zřízení a státní aparát v IX. a X. stol. Vojsko. — Zahraniční politika kyjevských knížat v X. stol. — Přijetí křesťanství. — Zemědělství na konci X.—na počátku XII. stol. — Růst feudálního pozemkového vlastnictví. Organizace feudálního dědičného majetku. — Postavení rolníků. — Boj rolníků proti feudálnímu útlaku. — Řemeslo. Obchod. Města. — Politický boj ve starém ruském státě na počátku XI. stol. — Vnitřní a zahraniční politika Jaroslava Vladimíroviče. — Povstání směrdu a měšťanů v šedesátých letech XI. stol. — Povstání z roku 1113 v Kyjevě. Vláda knížete Vladimíra Monomacha. — Mezinárodní postavení Kyjevské Rusi. — Kultura staré Rusi. — Vytváření staroruské národnosti.	
<i>Kapitola XVI. KŘESŤANSKÁ CÍRKEV V RANÉM STŘEDOVĚKU</i>	266—273
Úloha křesťanské církve za feudalismu. — Učení středověké křesťanské církve a jeho třídní smysl. — Feudální organizace křesťanské církve. Vznik papežské kurie. — Založení papežského státu. — Roztržka mezi západní a východní církví. — Závislost papežů na římských feudálech a císařích. — Clunijské hnutí.	

ČÁST III

VYSPĚLÁ FEUDÁLNÍ SPOLEČNOST V ZEMÍCH ASIJSKÝCH, EVROPSKÝCH A SEVEROAFRICKÝCH

<i>Kapitola XVII.</i>	ČÍNA V OBDOBÍ VYVINUTÉHO FEUDALISMU (VIII.—XII. STOL.)	277—290
	Postavení říše Tchang v polovině VIII. stol. — Konec přidělového systému. Feudální statek (čuang-tchien). — Remeslo a obchod. — Myšlenkové proudy ve společnosti a literatura ve druhé polovině VIII. a v IX. stol. — Další pokles ústřední moci v Číně. — Chuang Čchaovo rolnické povstání. — Pád tchangské dynastie. — Kočovníci (Ujgurové a Kitánové) a jejich útoky na Čínu. — Obnovení císařské moci. Hospodářský rozvoj země v X.—XII. stol. — Zahraniční a vnitřní politika říše Sung v XI. a ve XII. stol. — Boj říše proti Džürčenům. — Kultura a vzdělanost. — Společenské myšlení, literatura a umění.	
<i>Kapitola XVIII.</i>	FEUDÁLNÍ SPOLEČNOST V TIBETU, INDOČÍNĚ A KOREJI. ZEMĚ V JIŽNÍCH MOŘÍCH (VIII.—XII. STOL.)	291—301
	1. Tibet	291
	Tibetský stát ve druhé polovině VIII. a v IX. stol. — Tibet v IX.—XII. stol.	
	2. Indočína	295
	Království Khmer (Čen-la, Kambodža) v IX.—XII. stol. — Vietnam a Čampa v IX. až XII. stol. — Barma. Stát Pugam (Pagan).	
	3. Země v Jižních mořích	297
	Námoňní cesty mezi Východem a Západem. Obchod v Jižních mořích. — Čriwidjaja.	
	4. Korea	299
	Silla v VIII. stol. — Úpadek přidělového systému půdy a rozpad Silly. — Království Korjo v X.—XII. stol. — Korejská kultura v VIII.—XII. stol.	
<i>Kapitola XIX.</i>	VÝVOJ FEUDALISMU V JAPONSKU (VIII.—XII. STOL.)	302—306
	Narská monarchie v VIII. stol. — Přejchod moci na panovnický rod Fudžiwara. — Úpadek přidělového systému a růst feudálních statků (šócn). — Zrození lenních vztahů. Šógunát. — Japonská kultura v IX.—XII. stol.	
<i>Kapitola XX.</i>	FEUDÁLNÍ STÁTY V INDIÍ V VII.—XII. STOL.	307—316
	Vývoj feudálních vztahů v VII.—XII. stol. — Selské občiny. — Formy feudálního vykořisťování. Boj obcíníků proti znevolňování. — Města v VII.—XII. stol. Remeslo a obchod. — Feudální státy v Indii v VII.—XII. stol. — Boj rolníků a řemeslníků proti feudálnímu vykořisťování. — Kasty. — Hinduismus — náboženství feudální společnosti v Indii. — Kacířská hnutí. — Umění, literatura a filosofie.	
<i>Kapitola XXI.</i>	VZNIK A ROZVOJ STŘEDOVĚKÝCH MĚST V EVROPĚ	317—327
	Převaha naturálního hospodářství v raném středověku. — Vznik předpokladů k oddělení řemesla od zemědělství. — Vznik středověkých měst jako středisek řemesla a obchodu. — Obyvatelstvo a vnější vzhled měst. — Boj měst s feudálními pány v XI.—XIII. stol. — Městské řemeslo a jeho cechovní organizace. — Boj cechů s městským patriciátem. — Rozvoj zbožních a peněžních vztahů.	
<i>Kapitola XXII.</i>	KŘIŽÁCKÉ VÝPRAVY DO ZEMÍ VÝCHODNÍHO STŘEDOMOŘÍ	328—340
	Příčiny křižáckých výprav. — Sýrie a Palestina v XI. stol. — Příprava k první křižácké výpravě. — Výprava chudiny. — První křižácká výprava feudálů. — Křižácké státy. — Oslabení křižáckých států. Druhá a třetí křižácká výprava. — Čtvrtá křižácká výprava a její význam. — Latinské císařství. — Úpadek křižáckého hnutí. Mongolové a křižáci. — Význam křižáckých výprav pro západní Evropu.	
<i>Kapitola XXIII.</i>	VYSPĚLÁ FEUDÁLNÍ SPOLEČNOST VE FRANCII V XI.—XIII. STOL.	341—357
	Zemědělství v XI.—XIII. stol. Růst měst. — Osvobozenecský boj měšťanů proti feudálním pánům. — Postavení rolnictva a jeho boj proti feudálům. — Počátek sloučení Francie	

v jednotný stát. — Dobyť jižní Francie severofrancouzskými feudály. — Upevnění královské moci ve Francii. — Nové zjevy v kultuře. — Lidové kořeny rané městské kultury. — Vznik světských škol ve městech. — Potulní studenti a jejich poezie. — Rytířská literatura. — Architektura a výtvarné umění. — Pařížská universita.

- Kapitola XXIV. SOCIÁLNÍ A POLITICKÉ DŮSLEDKY DOBYTÍ ANGLIE NORMANY A DALŠÍ VÝVOJ FEUDÁLNÍCH VZTAHŮ V ANGLII (XI.—XIII. STOL.)* 358—373
 Dobyť Anglie Normany a jeho důsledky. — Agrární zřízení a postavení rolnictva. — Růst měst. — Upevnění královské moci. — Anglie a Irsko. — Společenský a hospodářský vývoj ve XIII. stol. a zostřený třídní boj. — Politický boj na počátku XIII. stol. — Občanská válka v letech 1263—1265. Vznik parlamentu. — Války s Walesem a Skotskem. — Kultura v XI.—XIII. stol. — Anglické university.
- Kapitola XXV. NĚMECKO VE XII. A XIII. STOL.* 374—385
 Složení říše římské německého národa ve XII. a XIII. stol. — Růst měst a zbožní výroby ve XII. a XIII. stol. — Tažení německých feudálů do Itálie ve XII. stol. — Tažení německých feudálů proti Polabským a Pomořanským Slovanům ve XII. stol. Zesílení moci knížat. — Boj německého rolnictva proti feudálnímu vykořisťování ve XII. stol. — Rozvoj zbožních a peněžních vztahů a změny v postavení rolníků ve XIII. stol. — Růst samostatnosti územních knížectví ve XIII. stol. a politika Štaufů. — Křížácké výpravy německých feudálů do Pobaltí. — Zvláštnosti vytváření německé národnosti. — Kultura ve XII. a XIII. stol.
- Kapitola XXVI. ITÁLIE A PAPEŽSKÁ KURIE VE XII. A XIII. STOL.* 386—398
 1. Itálie 386
 Roztržičnost Itálie ve XII. a XIII. stol. — Města v severní a střední Itálii. — Změny v postavení feudálně závislého rolnictva v severní a střední Itálii ve XII. a XIII. stol. — Vznik městských států v severní a střední Itálii. — Boj v italských městech. — Protipapežské povstání v Římě. — Postavení feudálně závislého rolnictva v jižní Itálii a na Sicílii. — Sicilské království; jeho vzájemné vztahy s papežskou kurií a říší. — Italská kultura.
 2. Papežská kurie a katolická církev 395
 Zesílení papežské kurie ve XIII. stol. — Boj papežské kurie proti lidovým hnutím.
- Kapitola XXVII. VÝVOJ FEUDALISMU VE ŠPANĚLSKU A RECONQUISTA. PORTUGALSKO* 399—410
 Definitivní vítězství reconquisty. — Boj kastilských rolníků proti feudálům. — Vzestup kastilských měst. — Růst moci kastilských feudálů ve XII. a XIII. stol. — Kastilské kortesy. — Aragon a Katalánie ve XII. a XIII. stol. — Portugalsko v XI.—XIII. stol. — Úloha katolické církve ve státech na Pyrenejském poloostrově. — Vytváření španělské národnosti. — Španělská kultura v XI.—XIII. stol.
- Kapitola XXVIII. BYZANC A STÁTY JIŽNÍCH SLOVANŮ V XI.—XIII. STOL.* 411—425
 1. Byzanc 411
 Definitivní vytvoření feudálních vztahů v XI. a na počátku XII. stol. — Města, řemesla a obchod v XI. a ve XII. stol. — Zahraněčně politické postavení Byzance v XI. stol. — Lidová hnutí v XI. a ve XII. stol. — Boj Byzance s Pečeněhy. — Byzanc a křížácké výpravy. — Feudální státy křížáků na území Byzance ve XIII. stol. — Kultura.
 2. Státy jižních Slovanů v XI. a ve XII. stol. 418
 Byzantská nadvláda v Bulharsku. — Společenský a hospodářský vývoj Bulharska v XI. a ve XII. stol. — Boj bulharského lidu za nezávislost. — Bulharská kultura v XI. a ve XII. stol. — Bulharsko-ruské styky v XI. a ve XII. stol. — Osвобоzení Bulharska. — Srbsko a jeho boj za nezávislost. — Chorvatsko. — Slovanská města na pobřeží Jaderského moře.
- Kapitola XXIX. STÁTY ZÁPADNÍCH SLOVANŮ V XI.—XIII. STOL.* 426—438
 1. Čechy 426
 Upevnění feudálního řádu. — Období feudální roztržičnosti. — Rozvoj řemeslné výroby a obchodu. — Německá kolonizace. — Český stát ve XIII. stol. — Raná česká kultura.

2. Polsko v období feudální roztržštěnosti	432
Vývoj feudálních vztahů. — Růst měst. — Vstup Polska do období feudální roztržštěnosti. — Boj Polska proti německé feudální agresi. — Německá kolonizace. — Rozvoj zbožných a peněžních vztahů a přechod k feudální peněžní rentě. — Kultura.	
<i>Kapitola</i> XXX. UHRY V IX.—XIII. STOL.	439—447
Vpád maďarských kmenů do Podunají a Potisi. — Vznik raně feudálního státu. — Křesťanská církev v Uhrách. — Uherský stát na počátku XI. stol. — Lidová hnutí v XI. stol. — Dokončení feudalizace. Vznik měst. — Zahraničně politická situace Uher na konci XI. a na počátku XII. stol. — Němečtí feudálové v Uhrách. — Uhry ve XIII. stol. „Zlatá bula“ z roku 1222.	
<i>Kapitola</i> XXXI. VALAŠSKO, MOLDAVSKO A SEDMIHRADSKO V IX.—XIII. STOL.	448—450
Stěhování národů ve valašských, moldavských a sedmihradských zemích. — Vznik a vývoj feudálních vztahů.	
<i>Kapitola</i> XXXII. RUSKO V OBDOBÍ FEUDÁLNÍ ROZTRŽŠTĚNOSTI (XII. A POČÁTEK XIII. STOL.)	451—470
Zemědělství a postavení rolníků. — Narůstání feudálního vlastnictví půdy. — Boj uvnitř vládnoucí třídy. — Město. — Třídní boj. — Politické zřízení a státní aparát. — Vladimíro- Suzdalská země. — Novgorodsko-Pskovská země. — Haličsko-Volyňská země. — Polocko- Minská země. — Rusko a sousední národy. — Mezinárodní postavení Ruska. — Ruská kultura ve XII. a XIII. stol.	
<i>Kapitola</i> XXXIII. VYSPĚLÁ FEUDÁLNÍ SPOLEČNOST VE STŘEDNÍ ASII A V ZAKAV- KAZSKÝCH ZEMÍCH V POLOVINĚ IX.—NA POČÁTKU XIII. STOL.	471—492
1. Střední Asie	471
Feudální vztahy v IX. a X. stol. — Město v IX. a X. stol. — Státní zřízení. — Lidová hnutí v X. stol. — Kultura. — Turkotatarské kočovné kmeny Střední Asie na konci X. stol. — Pád říše Sámánovců. Vznik uzbecké národnosti. — Střední Asie za Karachánovců. — Rozvoj feudálních vztahů v XI. a ve XII. stol. — Vzrůst Chórezmu v XI. a ve XII. stol. — Lidové povstání v Bucháře v letech 1206—1207. — Kultura v XI.—na počátku XIII. stol.	
2. Zakavkazské země	481
Pád arabského panství v zakavkazských zemích. — Společenský a hospodářský vývoj a lidová hnutí ve druhé polovině IX. a v X. stol. — Město v IX. a X. stol. — Konec samostatnosti Arménie. Arménie Kilikijská. — Ázerbájdžán a Gruzie v XI. a ve XII. stol. — Gruzie a severní Arménie ve XII. a na počátku XIII. stol. — Ázerbájdžán ve XII. a na počátku XIII. stol. — Zakavkazské země a Rusko. — Kultura v X.—na počátku XIII. stol.	
<i>Kapitola</i> XXXIV. FEUDÁLNÍ STÁTY V ÍRÁNU, MALÉ ASII A V ARABSKÝCH ZEMÍCH V X. — NA POČÁTKU XIII. STOL.	493—510
1. Státy v Íránu v X. a v první polovině XI. stol.	493
Rozvoj zemědělství, řemesla a obchodu. — Město. — Stát Bújovců. — Ghaznovská říše.	
2. Seldžucká říše v Íránu a v zemích přední Asie	497
Vznik seldžucké říše. — Růst feudální roztržštěnosti v seldžucké říši. — Ismá'ílovci v Íránu. — Vnitřní boj v íránských městech za Seldžukovců. Povstání balchských Oghuzů. — Pád říše Seldžukovců v Íránu na přelomu XII. a XIII. stol. — Náboženství. — Kultura Íránu v VIII. — na počátku XIII. stol.	
3. Říše Seldžukovců v Malé Asii	504
Založení Rúmského sultanátu. — Společenské zřízení Rúmského sultanátu. — Povstání Bábá Isháka. Úpadek Rúmského sultanátu.	
4. Maghrib a Egypt v X.—XIII. stol.	506
Maghrib v IX. a X. stol. — Egypt v X. a XI. stol. — Pád Fátimovského chalífátu. — Almo- ravidé. — Almohádové.	

ČÁST IV

VZNIK MONGOLSKÉ ŘÍŠE A BOJ NÁRODŮ PROTI JEJÍ NADVLÁDĚ. VZNIK CENTRALIZOVANÝCH STÁTŮ V ASII

- Kapitola XXXV. VZNIK MONGOLSKÉ ŘÍŠE A MONGOLSKÉ VÝBOJE* 513—528
 Jméno „Mongolové“. — Společenské zřízení Mongolů na konci XII. a na počátku XIII. stol. — Předpoklady vzniku mongolské říše. — Vznik mongolské říše. Čingischán. — Státní zřízení Mongolska na počátku XIII. stol. — Mongolské výboje. — Dobyty severní Číny a jiných států. — Podmanění Střední Asie a říše Si-sia. — Vpád do Ruska a do zemí na Západě. — Výboje v západní Asii a v Číně. — Počátek rozkladu mongolské říše. — Podmanění jižní části Číny a vznik říše Jüan. — Mongolská říše a papežská kurie. — Mongolská říše ve čtyřicátých až šedesátých letech XIII. stol. — Mongolsko po pádu moci mongolských chánů v Číně.
- Kapitola XXXVI. NÁRODY ČÍNY, KOREJE, JAPONSKA A INDIE V BOJI PROTI MONGOLSKÝM DOBYVATELŮM. VÝCHODNÍ A JHOVÝCHODNÍ ASIE V XV. STOL.* 529—569
1. Boj čínského lidu za osvobození od útlaku mongolských chánů 529
 Mongolští dobyvatelé v Číně. — Feudální pozemkové vlastnictví a postavení rolníků. — Obchodní a řemeslnická sdružení. Důsledky mongolských výbojů. — Boj čínského lidu za svržení mongolského jha. — Literatura v období mongolské nadvlády. — Ču Jüan-čangova vláda. — Říše Ming v XV. stol. — Situace na vesnici. Rolnická povstání.
 2. Korea 538
 Dobyty Koreje mongolskými chány. — Korea pod jhem mongolských feudálů. — Konec jařma mongolských chánů v Koreji. — Čosonské království v XV. stol. Kultura korejského lidu.
 3. Japonsko 542
 Situace v zemi na počátku XIII. stol. — Nebezpečí mongolských výbojů. — Důsledky boje proti mongolským dobyvatelům. — Feudální nespáry v polovině XIV. stol. — Japonsko v XV. stol. Šógunát rodu Ašikaga. — Japonské hospodářství za feudální roztržitostí. — Boj městského obyvatelstva a rolníků proti feudálům. — Kultura japonské společnosti ve XII.—XV. stol.
 4. Indočína 550
 Vietnam ve XIII.—XV. stol. — Zánik Čampy. — Barma ve XIII.—XV. stol. Stát Pegu. — Vznik Siamu.
 5. Indie 554
 Vytvoření Dillíského sultanátu. — Státní zřízení Dillíského sultanátu. — Formy feudálního pozemkového vlastnictví a rolnického užívání půdy. — Města. — Zahraniční a vnitřní situace Dillíského sultanátu v období jeho rozkvětu. — Zánik Dillíského sultanátu. — Bahmanský stát. — Stát Vidžajanagar. — Kultura.
 6. Země v Jižních mořích 566
 Zánik Čriwidjaji a vznik říše Madjapahit. — Boj o ovládnutí obchodních cest. Vznik Malackého sultanátu.
- Kapitola XXXVII. STÁTY ČINGISOVCŮ A JEJICH NÁSTUPCŮ VE STŘEDNÍ ASII, V ZAKAVKAZSKU A V ÍRÁNU. LIDOVĚ OSVOBOZENÉCKÉ HNUTÍ V TĚCHTO ZEMÍCH (XIII.—XV. STOL.)* 570—594
1. Nadvláda mongolských chánů ve Střední Asii a boj středoasijských národů proti mongolským dobyvatelům 570
 Dobyty Střední Asie Mongoly. — Povstání Mahmúda Tarabího. — Střední Asie v první polovině XIV. stol. — Povstání sarbadárů v Samarkandu. Vznik Tímúrovy říše. — Tímúrovy válečné výpravy a jeho vnitřní politika. — Mávaránnahr v XV. stol. — Vznik Uzbeckého a Kazašského chanátu. Zničení tímúrovského státu Uzbecky. — Kultura národů Střední Asie ve XIV. a XV. stol.

2. Írán pod nadvládou mongolských dobyvatelů 580
 Dobytí Íránu Čingischánem. — Mongolský stát Hülegüovců. — Lidové hnutí v Íránu ve XIII. stol. — Reformy chána Gházána. — Feudální vztahy ve státě Hülegüovců. Jeho rozpad. — Lidové osvobozené hnutí ve XIV. stol. Povstání sarbadárů v Chorásánu. — Lidové osvobozené hnutí v jiných oblastech Íránu ve XIV. stol. — Írán pod nadvládou Tímúra a Tímúrovců. — Lidové hnutí v XV. stol. — Íránské státy ve druhé polovině XV. stol. — Feudální vztahy ve XIV. a XV. stol. — Kultura Íránu ve XIII.—XV. stol.
3. Mongolská nadvláda v Zakavkazsku. Boj zakavkazských národů proti vetřelcům 590
 Dobytí Zakavkazska Mongoly. — Zakavkazské státy ve XIV. stol. Vpád Tímúrových vojsk. — Zakavkazské země v XV. stol. — Kultura zakavkazských zemí ve XIII.—XV. stol.

Kapitola XXXVIII. BOJ RUSKÉHO NÁRODA A JINÝCH NÁRODŮ VÝCHODNÍ EVROPY PROTI VPÁDU TATARSKÝCH MONGOLŮ. ÚTOK ŠVÉDSKÝCH, NĚMECKÝCH, DÁNSKÝCH, UHERSKÝCH A POLSKÝCH FEUDÁLŮ PROTI RUSKU VE XIII. STOL. 595—607
 Boj Ruska a národů severovýchodního Pobaltí proti útoku německých, švédských a dánských feudálů. — Boj ruského národa proti vpádu Mongolů. — Bitva na Něvě a Ledová bitva. — Rozdrcení vpádu uherských a polských feudálů do jihu západního Ruska. — Papežská politika vůči Rusku. — Tatarsko-mongolská nadvláda v Rusku a její následky. — Osvobozený boj ruského lidu proti tatarsko-mongolskému útlaku.

ČÁST V

DALŠÍ ROZVOJ FEUDÁLNÍ SPOLEČNOSTI A VZNIK CENTRALIZOVANÝCH FEUDÁLNÍCH STÁTŮ V EVROPĚ.

FEUDÁLNÍ SPOLEČNOST V TURECKU A V ARABSKÝCH ZEMÍCH

Kapitola XXXIX. VZNIK KAPITALISTICKÝCH VZTAHŮ V ITÁLII. RANÁ RENESANCE 611—637
 Itálie ve XIV. a XV. stol. — Likvidace nevolnictví v některých oblastech Itálie. — Sílicí vykořisťování rolníků. Rolnická povstání. — Počátek rozkladu cechovního zřízení. — Vznik kapitalistických vztahů. — První povstání námezdních dělníků. — Povstání ciompiů. — Hospodářská a politická roztržštěnost Itálie. — Politické zřízení italských států. — Vznik tyranie. — Počátek hospodářského úpadku Itálie. — Raná renesance. Růst poznatků založených na zkušenosti. — Dante. — Giotto. — Humanistická ideologie a její charakteristické rysy. — Francesco Petrarca. — Giovanni Boccaccio. — Další rozvoj humanismu v XV. stol. — Italské umění v XV. stol. — Florentská kultura v XV. stol.

Kapitola XL. FRANCIE ZA STOLETÉ VÁLKY. JACQUERIE 638—663
 Hospodářský rozvoj a postavení pracujících mas na počátku XIV. stol. — Zahraničně politická situace francouzského státu ve XIV. stol. Boj s papežskou kurií. — Vznik feudální monarchie se stavovským zastupitelským orgánem („stavovské monarchie“). — Počátek stoleté války. První porážky Francie. — Pařížské povstání v letech 1356—1358. — Selská válka (jacquerie) a její historický význam. — Feudální třenic. Boj lidových mas proti feudálům. — Vlastenecké hnutí v čele s Jeanne d'Arc. Vítězství Francie ve stoleté válce. — Obrození hospodářství a dokončení hlavního územního sjednocování Francie. — Rozvoj kultury ve XIV. a XV. stol.

Kapitola XLI. ANGLIE VE XIV. A XV. STOL. POVSTÁNÍ WATA TYLERA 664—679
 Změny v hospodářském životě. — „Dělnické zákonodárství“. — Změny v organizaci cechovního řemesla. — Viklefovo vystoupení proti papežské církvi. — Lollardi. John Ball. — Povstání rolnictva roku 1381. — Anglická vesnice koncem XIV. a v XV. stol. — Rozvoj výroby a obchodu. — Boj feudálních klik o moc. — Povstání Jacka Cada. — Válka Červené a Bílé růže. — Předpoklady vytváření anglického národa. — Rozvoj literatury. — Rozvoj filosofie. University. — Divadlo. — Architektura.

<i>Kapitola</i>	XLII. NĚMECKO VE XIV. A XV. STOL.	680—692
	Území Německa ve XIV. stol. — Postavení Německa na světových obchodních cestách. — Nové jevy v rozvoji průmyslu. — Stav zemědělství a postavení rolnictva. — Upevnění politické roztržiténosti Německa. — Ztroskotání útočné politiky řádu německých rytířů. — Rozmach opozičního a revolučního hnutí. — Císařství ve druhé polovině XV. stol. — Hnutí mystiků ve XIV. stol. Počátek humanistického hnutí v Německu.	
<i>Kapitola</i>	XLIII. SKANDINÁVSKÉ ZEMĚ VE XII.—XV. STOL.	693—698
	Společenský a hospodářský vývoj. — Vznik centralizovaných monarchií ve Skandinávii a jejich dobová politika. — Kalmarská unie. — Kultura.	
<i>Kapitola</i>	XLIV. ČESKÉ ZEMĚ VE XIV. A XV. STOL. POLSKO VE XIV. A XV. STOL.	699—720
	1. Česká reformace a husitské války	699
	Společenský a hospodářský vývoj ve XIV. stol. a třídní boj. — Upevnění českého státu v polovině XIV. stol. — Rozvoj české kultury. Založení pražské university. — Zostření sociálních a národnostních rozporů. Počátek reformačního hnutí. — Jan Hus a jeho boj s katolickou církví. — Kostnický koncil. Husovo upálení. — Počátek husitských válek. Vznik dvou táborů v husitském hnutí. — Program kališníků a táboritů. — Chiliasté (pikarti) v Táboře. — Velká vítězství revolučního vojska a jejich mezinárodní význam. — Zrada kališníků a porážka táboritů. Historický význam husitských válek.	
	2. Vytvoření jednotného polského státu	710
	Vznik polské státní jednoty ve XIV. stol. — Rozvoj peněžní renty. Protifeudální boj rolníků. — Růst řemesel a obchodu. — Růst šlechtických privilegií koncem XIV. a v XV. stol. — Polsko-litevská unie. — Grunwaldská bitva roku 1410. Polsko a husitské války. — Účast Polska v boji s agresí tureckých feudálů. — Polská kultura ve XIV. a XV. stol.	
<i>Kapitola</i>	XLV. SJEDNOCENÍ ŠPANĚLSKA. VZNIK PORTUGALSKÉHO STÁTU	721—729
	Španělsko ve XIV. a XV. stol. Rozvoj měst. — Zemědělství a postavení rolníků. — Rolnická povstání ve XIV. a XV. stol. — Politické sjednocení země. — Královská moc a katolická církev. — Kultura ve XIV. a XV. stol. — Vznik portugalského státu. — Rozvoj měst, řemesel a obchodu v Portugalsku.	
<i>Kapitola</i>	XLVI. EGYPT, SÝRIE A KILIKIE VE XIII.—XV. STOL.	730—736
	Egypt po pádu Fátimovského chalífátu. — Sýrie, Egyptský sultanát a Mongolové. — Kilikijská Arménie a Kypr. — Feudální vlastnictví půdy v Egyptě ve XIII.—XV. stol. Postavení rolníků. — Města a obchod v Egyptě ve XIII.—XV. stol. — Státní zřízení Egypta za mamlúckých sultánů. — Egypt koncem XV. stol.	
<i>Kapitola</i>	XLVII. OSMÁNSKÁ ŘÍŠE VE XIV. A XV. STOL.	737—745
	Malá Asie na počátku XIV. stol. Osmáni. — Vytvoření a růst osmánské říše. — Feudální vztahy v osmánské státě. — Státní organizace osmánské říše. — Lidová hnutí na počátku XV. stol. — Turecko v první polovině XV. stol. Dobytí Cařihradu Turky. — Vnitřní politika Mehmeda II. — Další výboje Mehmeda II. — Kultura.	
<i>Kapitola</i>	XLVIII. BOJ NÁRODŮ JIHOVÝCHODNÍ EVROPY PROTI AGRESI TURECKÝCH FEUDÁLŮ. PÁD BYZANCE	746—771
	1. Země jižních Slovanů ve XIII.—XV. stol. Albánie	746
	Bulharsko po osvobození z byzantské nadvlády. — Rolnické hnutí v letech 1277—1280. Bulharsko ve XIV. stol. — Srbsko po osvobození z byzantského jha. — Protifeudální akce rolníků. „Zákoník“ Štěpána Dušana. — Zahraněčně politické postavení Srbska ve XIII. a XIV. stol. — Bosna a Chorvatsko ve XIII. a XIV. stol. — Srbská a chorvatská města na pobřeží Jaderského moře ve XIII.—XV. stol. — Boj jižních Slovanů proti agresí osmánského státu. — Boj Albánie za svobodu. Skanderbeg. — Kultura.	
	2. Uhry	756
	Nové jevy ve společenském a hospodářském vývoji. — Zesílení královské moci ve XIV. stol. — První vpád vojsk tureckého sultána do Uher. — Lidová povstání. — Druhý vpád tureckých vojsk. Politický úpadek Uher.	

3. Valašsko (Țara Românească), Moldavsko a Sedmihradsko	760
Vznik Valašského a Moldavského knížectví. — Hospodářský rozvoj. — Růst velkého pozemkového vlastnictví a postavení rolníků. — Rolnická povstání. — Organizace feudálního státu ve Valašsku a Moldavsku. — Sedmihradsko ve XIV. a XV. stol. — Boj Valaška a Moldavska proti osmánské říši koncem XIV. a v XV. stol. — Kultura Valaška, Moldavska a Sedmihradska.	
4. Pád Byzance	767
Hospodářský úpadek Byzance a jeho příčiny. — Třídní boj. — Zahraničně politické postavení Byzance. Boj s osmánskými Turky. — Dobytí Cařihradu tureckými vojsky. — Kultura.	
<i>Kapitola XLIX. SJEDNOCENÍ RUSKÝCH ZEMÍ KOLEM MOSKVI, VYTVOŘENÍ RUSKÉHO CENTRALIZOVANÉHO STÁTU (XIV. A XV. STOL.)</i>	772—803
1. Společenský a hospodářský vývoj Ruska. Předpoklady vzniku ruského centralizovaného státu	772
Růst výrobních sil v zemědělství. Feudální vlastnictví půdy. — Postavení rolníků. — Znevolaňování rolnictva. — Růst společenské dělby práce. — Město. Rozvoj řemesla. — Vnitřní a zahraniční obchod. — Třídní boj na vesnici. — Městská hnutí.	
2. Sjednocení ruských zemí kolem Moskvy	781
Politické zřízení Ruska ve XIV. stol. — Počátek sjednocování ruských zemí kolem Moskvy. Zesílení Moskevského knížectví. — Boj proti litevským feudálům ve druhé polovině XIV. stol. — Kulikovská bitva a její historický význam. — Povstání roku 1382 v Moskvě. Tochtamyšův vpád. — Další politické sjednocování ruských zemí. — Boj s nepřátelskými vpády koncem XIV. a na počátku XV. stol. — Feudální válka v Rusku v XV. stol. — Florentská unie. — Vpád Ulugh Muhammada do Ruska. — Zesílení protifeudálního hnutí. Ukončení feudální války. — Konec samostatnosti feudální Novgorodské republiky. — Karélie. — Připojení pokamských oblastí a severního Puralí. — Konec samostatnosti Tverského knížectví.	
3. Rozpad Zlaté Hordy. Osvození Ruska od cizího jha. Boj ruského národa s tatarsko-mongolskými chanáty	792
Rozpad Zlaté Hordy. Vytvoření Kazaňského, Astrachaňského a Sibiřského chanátu. — Vznik Krymského chanátu. Obsazení jižního pobřeží Krymu Turky. — Konec tatarsko-mongolského jha v Rusku.	
4. Vznik ruského centralizovaného státu a jeho vnitřní politika	795
Význam vzniku ruského centralizovaného státu. — Rozvoj správního aparátu. — Organizace ozbrojených sil. Finance.	
5. Mezinárodní postavení ruského státu koncem XV. stol.	797
Boj s mongolskými chanáty a řádem mečových rytířů. — Růst mezinárodního významu ruského státu. — Kulturní a politické styky Ruska s různými zeměmi.	
6. Ruská kultura ve XIV. a XV. stol.	799
Vznik velkoruské národnosti. — Ústní lidová tvorba. — Literatura. — Umění. — Vědní poznatky.	
<i>Kapitola L. NÁRODY UKRAJINY, BÍLÉ RUSI, LITVY A POBALTÍ VE XIV. A XV. STOL.</i>	804—811
Vznik ukrajinské a běloruské národnosti. — Společenský a hospodářský vývoj Ukrajiny a Bílé Rusi. — Boj ukrajinského a běloruského národa proti cizím vetřelcům. — Litva. — Estonsko a Lotyšsko.	
Chronologická tabulka	815
Seznam základní literatury a pramenů	826
Jmenný rejstřík	855
Zeměpisný rejstřík a rejstřík etnických názvů	870
Seznam map	891
Seznam obrazových příloh	892
Seznam kreseb na konci kapitol	892